

Inšpekcie vo svetle národného a európskeho práva

Peter Demčák
Protimonopolný úrad SR
Bratislava 13.05.2015

Rozsah prezentácie

2

- Povinnosti inšpektorov vs povinnosti podnikateľa
- Zákonná inšpekcia vs „Fishing Expeditions“
- Účinné možnosti právnej ochrany voči inšpekčným postupom

**Povinnosti inšpektorov
VS
povinnosti podnikateľa**

Povinnosti inšpektorov

4

- Náležitosti poverenia – formálne a vecné
 - ▣ KS BA 1 S 165/2005
 - ▣ NS SR 3 Sžz 1/2011
 - ▣ NS SR 4 Sžz/1/2013
 - ▣ Od 1.7.2014 - § 22a ods. 2 ZOHS

- Identifikácia inšpektorov
 - ▣ § 22 ods. 3 ZOHS – zamestnanec sa „preukazuje poverením“, kde je uvedené „meno a priezvisko“
 - ▣ Usmernenie PMÚ SR k právomoci vykonávať inšpekcie - zamestnanec sa preukazuje tiež „služobným preukazom“
 - ▣ Prax - číslo služobného preukazu v poverení

Povinnosti inšpektorov

5

- Oboznámenie s predmetom a účelom inšpekcie
- Poučenie o právach, povinnostiach, o právnych prostriedkoch, následkoch nespolupráce
- Poučovanie o námietkach/st'ážnostiach?
 - NS SR 10 Sžz/5/2014
- Vyhotovenie zápisnice z priebehu inšpekcie
 - § 22 ods. 4 ZOHS

Povinnosti inšpektorov

6

- Povinnosť poučovať o práve prizvať advokáta, resp. čakať na jeho príchod
 - ▣ NS SR 4 Sžz/1/2013
 - ZOHS takú povinnosť poučovať nestanovuje
 - Čl. 47 Ústavy SR – každý má právo na právnu pomoc
 - Je len na podnikateľovi, či si toto ústavné právo uplatní
 - Nedostatok poučenia ≠ nezákonnosť inšpekcie
 - ▣ *KWS*
 - Prítomnosť advokáta nie je podmienkou výkonu inšpekcie
 - Neexistencia povinnosti čakať na advokáta s neodkladnými úkonmi (vstup, blokovanie komunikácie a pod.)
 - Povinnosť čakať na príchod advokáta s ostatnými úkonmi (prezeranie, kopírovanie dokumentov a pod.) len striktne minimálnu dobu (vid' rozsudok *Dutch Bitumen*)

Povinnosti inšpektorov

7

- Povinnosť prezerat' elektronické zariadenie len za prítomnosti zamestnanca podnikateľa?
 - Úrad: prítomnosť zamestnanca sa nevyžaduje, inak by bola inšpekcia vopred odsúdená na neúspešnosť. Podnikateľ je o tomto úkone informovaný a má právo sa ho zúčastniť, resp. poveriť tým inú osobu.
 - NS SR 4 Sžz/1/2013
 - Vypočutie zamestnanca v čase, keď sa prezerá jeho počítač je procesnou vadou – podanie vysvetlenia nie je možné použiť. Prítomnosť zamestnanca je nezastupiteľná. Nemalo to vplyv na zákonnosť inšpekcie ako celku.
 - Prezeranie počítača bolo zákonné – jeho prítomnosť nie je podmienkou, má však na to právo.

Povinnosti inšpektorov

8

- Povinnosť klásť otázky potrebné na vykonanie inšpekcie
 - NS SR 4 Sžz/1/2013
 - Otázky nesmú smerovať k objasňovaniu obchodného konania – zisťovanie podkladov pre rozhodnutie
 - Stačí ak otázky „*vzbudzujú pochybnosti*“ o tom, či smerujú k zabezpečeniu cieľa inšpekcie
 - *Orkem*
 - Otázky počas inšpekcie v režime „*zákazu sebaobviňovania*“

Povinnosti inšpektorov

9

- Povinnosť rešpektovať súkromnú korešpondenciu
 - ▣ *Hoechst, Ventouris, Nexans, Deutsche Bahn, GIS*
 - Ak zamestnanec používa súkromné zariadenia na business aktivity, nezbavuje to podnikateľa zodpovednosti za jeho konanie
 - Právo vykonať inšpekciu zahŕňa oprávnenie hľadať informácie, ktoré ešte nie sú známe a preskúmať dokumenty, aj keď nie je zrejmé, či sa vzťahujú k prešetrovanému konaniu podnikateľa
 - ▣ KS BA 2 S 414/2005
 - Inšpektori majú právo vyžadovať akékoľvek informácie a podklady
 - Ak sa dokumenty nachádzajú v priestoroch podnikateľa, prezumuje sa, že ide o dokumenty aj pracovného charakteru
 - Inšpektori majú právo aspoň zbežne posúdiť, či ide o podklady súkromného charakteru
 - Je povinnosťou podnikateľa označiť, ktorý dokument je súkromného charakteru a umožniť nahliadnutie
 - ▣ NS SR 4 Sžz/1/2013
 - Ak po nahliadnutí inšpektori zistia, že ide o dokument súkromného charakteru, nesmú ho ďalej spracovať/použiť

Povinnosti inšpektorov

10

- Povinnosť rešpektovať komunikáciu podnikateľa s externým právnikom (LPP)
 - *AM&S Europe Limited a Hilti AG*
 - Komunikácia s (i) externým právnym zástupcom len za (ii) účelom výkonu práva na obhajobu v (iii) súťažnej veci
 - Interné dokumenty podnikateľa, ktoré výslovne odkazujú na uvedenú komunikáciu s externým právnym zástupcom, resp. interné dokumenty, ktorých účelom je získanie právnej pomoci od externého právnika za účelom výkonu práva na obhajobu
 - Ak sa komunikácia sprístupnila tretej strane, nepožíva ochranu LPP
 - Podnikateľ môže umožniť inšpektorom overiť nahliadnutím do komunikácie, že sa jedná o LPP (bez skúmania obsahu). Môže to odmietnuť, ak by overenie znamenalo oboznámenie s obsahom.
 - Sporné dokumenty nie sú súčasťou spisu – úrad ich buď vráti/zlikviduje, alebo odmietne ochranu takejto komunikácie

Povinnosti podnikateľa

11

- Umožniť vstup – PMÚ SR 2014/SP/2/2/026
- Spolupracovať, poskytnúť riadnu súčinnosť a umožniť riadne vykonanie inšpekcie - NS SR 1 Sžh 2/2007
- Umožniť zamestnancom podať vysvetlenie a predložiť informácie bez ohľadu na nosič – KS BA 2 S 414/2005
- Zabezpečiť prístup ku všetkým informáciám v elektronickej podobe – server v zahraničí, správa dát externou firmou
- Zabezpečiť neporušenie pečate – *E.ON Energie AG*

**Zákonná inšpekcia
VS
„Fishing Expeditions“**

Zákonná inšpekcia

13

- Poverenie na vykonanie inšpekcie
 - ▣ Formálne náležitosti
 - § 22a ods. 2 ZOHS
 - NS SR 3 Sžz 1/2011
 - „*absencia presného odkazu na inšpekčné právomoci, úradnej pečiatky, čísla poverenia*“ = nezákonná inšpekcia, nezákonne získaný dôkaz
 - *Deutsche Bahn*
 - „*súdny príkaz sa nevyžaduje pri dodržaní piatich kategórií záruk*“
 - ESLP Delta Pekárny
 - „*absencia súdneho príkazu môže byť kompenzovaná účinnou ex post facto kontrolou zo strany súdu*“

Zákonná inšpekcia

14

□ Poverenie na vykonanie inšpekcie

■ Vecné náležitosti

- *Dow Benelux, France Télékom, Deutsche Bahn, CB*
 - Musí obsahovať „predpokladaný (nie presný) relevantný trh, povahu údajných obmedzení, zdôvodnenie, prečo sa inšpekcia vykonáva u dotknutého podnikateľa, domnienky, ktoré sa zamýšľajú overiť“
 - Nemusí obsahovať „presnú právnu kvalifikáciu porušení, obdobie, kedy malo k porušeniu dochádzať, ani všetky informácie, ktoré má Komisia o predpokladanom porušení“
- NS SR 4 Sžz/1/2013
 - Pre začatie inšpekcie boli splnené všetky požiadavky – formálne aj vecné.

Zákonná inšpekcia

15

- Výkon inšpekcie na mieste - povinnosti a práva inšpektorov
 - ZOHS
 - Usmernenie k právomoci PMÚ SR vykonávať inšpekcie
 - Selekcia dokumentov – právo vyhotoviť si kópie všetkých dokumentov – garantovať právo na obhajobu (právo namietat', žiadať vyradiť dokumenty a pod.)
 - *Deutsche Bahn „súvislosť dokumentu s predmetom šetrenia nemusí byť ihneď rozpoznateľná. Len dôkladné preskúmanie to umožní rozpoznať. Inšpektori nemusia vždy vedieť okamžite rozpoznať relevantnosť dokumentu.“*
 - *RSS 2013/04/00005 „je potrebné kopírovať obsah dátových nosičov, aby bol zásah do podnikateľskej sféry čo najmenší.“*

Vyhľadávacie inšpekcie – Fishing Expeditions

16

- Vykonanie inšpekcie bez podozrenia/dôvodu
 - ▣ Povinnosť uviesť, aké domnienky má úrad v úmysle preveriť, t.j. čo hľadá/overuje – predmet a účel.
 - ▣ Nexans – *Všetky činnosti/tovary - splnená povinnosť vymedziť predmet. Komisia musí preukázať, že má dostatočné dôvody na vykonanie inšpekcie týkajúce sa všetkých činností podnikateľa (účel).*
 - ▣ Deutsche Bahn - *Nemožno v žiadnom prípade vylúčiť, že by sa inšpekcia mohla vzťahovať na všetky konania podnikateľa, najmä ak vykonáva obmedzený počet činností, ak sú domnienky, ktoré má v úmysle Komisia preveriť, jasne špecifikované.*
 - ▣ NS SR 4 Sžz/1/2013 – Účel a predmet „získanie podkladov a informácií, ktoré sa týkajú dohôd (...), ktorých cieľom alebo následkom bolo na území SR stanoviť priamo alebo nepriamo cený tovarov a služieb na trhu distribúcie IT technológií alebo služieb spojených s touto distribúciou, resp. stanoviť iné obchodné podmienky predaja týchto tovarov prostredníctvom manipulačného poplatku (...)“

Náhodne nájdený dôkaz

17

- Dow Benelux
 - „Práva podniku na obranu by boli vážne ohrozené, keby sa Komisia proti podnikom mohla opierať o dôkazy, ktoré boli získané počas vyšetrovania, ale netýkali by sa jeho predmetu alebo účelu.“
 - „Neznamená to však, že Komisia nesmie začať vyšetrowanie na účely overenia správnosti/doplnenie informácií, o ktorých sa dozvedela náhodou počas predchádzajúceho vyšetrovania.“
- Deutsche Bahn
 - „Opätovné získanie dokumentov v rámci nového vyšetrovania na základe poverení/rozhodnutí zabezpečuje podnikateľom práva na obranu“
 - Cielené vs náhodné nájdenie dôkazov
 - Návrh Generálneho Advokáta:
 - Komisia využila inšpekciu na hľadanie dokumentov, ktoré sa týkali inej, nesúvisiacej veci
 - Ak je otázka „náhodnosti“ nájdenia dôkazov sporná, dôkazné bremeno spočíva na Komisii

Účinné možnosti právnej ochrany voči inšpekčným postupom

Námietky

19

KS BA 2 S 414/2005

- Neuvedením dôvodov odmietnutia nahliadnutia do emailov - do zápisnice počas inšpekcie - inšpektori nemohli posúdiť, či mal podnikateľ právo odmietnuť poskytnúť požadované podklady

NS SR 4 Sžz/1/2013

- Z obsahu zápisníc nemožno urobiť záver, že na zamestnancov podnikateľa bol vyvíjaný nátlak

Námietky

20

- *Nexans*
 - Podnikateľ neidentifikoval presné dokumenty LPP, nenamietal oboznamovanie sa dokumentmi, ale preskúmanie v priestoroch Komisie
 - Podnikateľ nevzniesol námietku pri kladení otázok – Komisia nemohla konať nezákonne (neposkytnúť ochranu dokumentom)
- *Deutsche Bahn*
 - Prináleží podnikateľom zapísať formálnym spôsobom všetky ich výhrady v okamihu, kedy k nezákonnému konaniu došlo a využiť všetky prostriedky na zachovanie hmatateľných dôkazov.
 - Návrh Generálneho advokáta
 - Žiadny predpis nevyžaduje, aby podnikateľ okamžite poukázal námietkami na nezákonnosť konania Komisie
 - Nečinnosť podnikateľa v danom čase nevyjadruje schválenie konania Komisie
 - Pre podnikateľa môže byť zložité na mieste posúdiť nezákonnosť konania inšpektorov

Námietky, sťažnosť vs súdna ochrana

21

- NS SR 1 Sžz/6/2014, 10 Sžz/5/2014, 1 Sžz/10/2014
 - Súd nenahrádza činnosť správneho orgánu - zásada subsidiarity súdnej ochrany pred nezákonným zásahom
 - Koncentračná zásada – iba namietanie zákonnosti priebehu inšpekcie (napr. do zápisnice) počas inšpekcie vyvoláva relevantné právne účinky vo vzťahu k súdnej ochrane pred nezákonným zásahom
 - Nesignalizovanie porušovania práv v čase ich tvrdeného porušovania znamená nevyužitie prostriedku na nápravu nezákonného stavu
 - Sťažnosť (forma/obsah) je účinným opravným prostriedkom, aj keď o nej má rozhodnúť subjekt, ktorého konanie je napádané
 - Námietka podnikateľa o absencii poučenia o dostupnom prostriedku nápravy zo strany úradu zamietnutá

Ochrana pred nezákonným zásahom

22

- Subsidiarita
 - § 250 v OSP - návrh nie je prípustný, ak navrhovateľ nevyčerpal prostriedky, ktorých použitie umožňuje osobitný predpis
- Predbežné opatrenie
 - NS SR 3 Sžz/2/2011 – inštitút predbežných opatrení je v správnom súdnictve vylúčený
- Lehota na podanie návrhu na súd
 - NS SR 4 Sžz/1/2013 – podanie žaloby po uplynutí 30 dní odo dňa spísania zápisnice o vykonaní inšpekcie je podaním po márnom uplynutí lehoty
 - NS SR 1 Sžz/10/2014
 - disponovanie s elektronickými dokumentmi nie je trvajúci zásah, je len dôsledkom vykonanej inšpekcie
 - podstatným je deň, kedy dostal úrad dokumenty do svojej moci

Žaloba proti rozhodnutiu a postupu

23

- Preskúmava sa rozhodnutie, ako aj postup, ktorý mu predchádzal - § 247 OSP
- *Delta Pekárny*
 - Dostatočné záruky súdnej kontroly – preskúmanie proporcionality, vhodnosti, doby trvania a rozsahu šetrenia –
 - v rámci žaloby o preskúmanie rozhodnutia a postupu –
 - KS BA 2 S 414/2005
 - NS SR 1 Sžh 2/2007
 - v rámci žaloby na ochranu pred nezákonným zásahom v SK možné?
 - Komisia - *Nexans*

Ďakujem za pozornosť!

www.antimon.gov.sk

Twitter: @PMUSR_tweetuje

peter.demcak@antimon.gov.sk